

NARODNO SOVRASŤVO IGRA PONEKOD ULO- GO PRI VOLITVAH.

**ADMINISTRACIJA IMA PRI-
PRAVLJEN JE REAKCIJO.
NAREN PROGRAM, AKO
BO IZVOLJENA REPUB-
LIKANSKA VEIINA.**

Odvijano je torej od izida volitev, kakšne postave bodo sprejete v bodočem kongresu.

Washington, D. C. (Fed. Press.) — Ako Američani nemškega pokolenja morejo preprečiti, tedaj ne bo noben političar izvoljen, ki je naše sovražnike v zadnji vojni nazival s "Huni" ali "barbari". Taka poročila prejema tukajšnji strokovnjaki, ki imajo stike s ljudmi doma.

Ta odkod, da se kaznujejo patrijarhi je povzročili razne vrtnice, ki niso zelo vidni golemu očesu. O nekem takem vzoru poročajo na pr. iz Nebrasko. Senator Hitchcock je bil ob času Wilsonove administracije vodja demokratske večine. On nima najmanjšega izgleda, da bi bil izvoljen. Nemški volilci v tej državi so naklonjeni Howellsu, progresivnemu republikanemu kandidatu. Kljub temu bodo pa tisoči glasovali za demokratsko kandidata listo.

Tukaj je vzrok. Pred dvema letoma so nemški volilci pomagali s veseljem omajati tla pod vsakim demokratskim kandidatom. Ali republikanci so v neopametni preokoli se demokrate, ko so prevzeli vajo v roke. Neupnost se pritrili tako daleč, da so sklenili, da je nelegalno ujeti nemški jezik v državi. In tako morajo Nemci s svojim delom opet začet tam, kjer so pričeli pred par leti. In da bo delo dobro, tedaj bodo najbrž porazili Howella, s njim pa ostalo republikansko kandidata listo.

Ravno tako se je godilo v Indiani, ko je Beveridge dobil nominacijo mesto senatorja Newa. Iz tega pa se ne sledi, da ga bodo podpirali volilci nemškega pokolenja. New je s pota in nemški volilci lahko zdaj izvolijo demokrate, ki ne boleha germanofobiji. To dokazuje, da celo v Ameriki igra narodno vprašanje veliko ulogo, akoravno Amerika ne pozna narodnih bojev v tem smislu, kot jih ima Evropa.

Ako se republikanci vrnejo iz volilnega boja s tako veliko večino, da bodo lahko sprejemali in odklanjali postave, tedaj ima administracija pripravljen nazadnjaški program. Štiri točke tega programa je priobčil list "Labor".

Protistavkovni zakon, ki bo vezal roke železničarjem in mogel tudi rudarjem.

Postave, ki bodo odpravile zvezno obrtno komisijo, odpravljenih bo tudi nekaj protitrustovskih zakonov, trgovska komisija pa postane bolj prijazna napram železnicam.

Indirektni davek na življenske potrebnosti, da bo preprosto ljudstvo plačalo več davka in da se odpre pot za preklic davka na visoke dohodke.

Subvenčna predloga za plovbo po morju.

Se en dan nas loči od volitev. Od izida volitev je odvisno delo v bodočem kongresu.

**MEHIŠKI KONZULAT JE ZO-
PET ODPET.**

New York, N. Y. — Mehiki konzulat, ki je bil tukaj zaprt skozi nekaj dni v protest proti zarubljenju in zapečatenju denarja po neki lokalni kompaniji, je pričel zopet posloevati. Obenem je šerif okraja New Yorka izjavil, da je iztirjatev od konzulata končana.

PATRIJOTIČNI MULTIMILIJONAR ASTOR.

New York, N. Y. — John Jacob Astor, ameriški multimilijonar, je sklenil premestiti vse svoje bogastvo iz Amerike v Anglijo. Premoženje Astorjev je vredno po najnovejši cenitvi 80 milijonov dolarjev.

ORGANIZACIJA JE VEČ VRED- NA KAKOR DOLAR VEČ PLAČE V TEDNU!

New York, N. Y. — Tu se je pripetila navadna nenavadna stavka: delavci zahtevajo znižanje mezd, delodajalec noče znižati in zato je štrajk. V resnici pa stvar ni čudna. Osemdeset soferjev pri tvrdki Thomas Roulston zahteva priznanje unije in zaprtje delavnice. Soferji prejema \$36 v tednu, unijaka meza pa je \$35, zato so pri volji, da se jim utrga eden dolar v zameno za priznanje unije. Tvrdka pa noče znižati mezd, ker ima rajši odprto delavnico, da lahko poljubno škikarja uslužbenec.

PROKLAMACIJA TUR- ŠKE REPUBLIKE.

Skupščina v Angori je odpravila monarhijo in si prisvojila najvišjo oblast.

BESEDILO DOKUMENTA.

Angora, Turčija, 4. nov. — Po sklepu velike narodne skupščine zadnje sredo ostane sultan Mehmed VI. kalif ali duhovni vodja mohamedanske cerkve, toda vprašanje kalifata se ni rešeno. Mogoče bo sultan kalif le začasno, morda do sklenitve miru na lozanski konferenci.

To je razvidno iz besed Mustafa Kemala paše, ki je rekel v svojem govoru v skupščini, da odprava sultanata in proklamirala turško republiko, ima sledeče vsebino kot je bila tu objavljena: "Visoka porta (sultanova vlada), ki je valed svoje koruptne ignorance skozi stoletja povzročala narodu toliko gorja in bolesti, je zdaj prešla v zgodovino. Nedavno je turški narod, ustanovitelj otomanskega cesarstva in pravi gospodar svoje usode, revolucionalno svojimi tujimi sovražniki v Anatoliji in obnem je napovedal boj visoki porti, katere se je pridružila sovražnikom in nastopila proti turškemu ljudstvu. Ljudstvo je ustanovilo veliko narodno skupščino in v tej skupščini svojo vlado in ljudska armada se je dignila proti zunanjemu sovražniku in proti visoki porti.

Danes je končno nastopila za nas doba osvoboditve. Turško ljudstvo je z ozirom na izdajstvo visoke porte sprejelo svoj lastni organski statut.

Prvi člen tega statuta je, da ljudstvo prevzame sultanovo oblast.

Drugi člen: izvrševalna in zakonodajna oblast je v rokah ljudstva.

Drugi člen dajejo ljudstvu vse druge suverene pravice, kakor napovedati vojno, sklepati mir itd. (To oblast je doslej imel sultan.)

Otomansko cesarstvo s tem preneha eksistirati in na njegovo mesto pride nova turška država. Ker sultana ni več, prevzame njegovo mesto velika narodna skupščina.

Vlada v Carigradu je prenehala eksistirati, ker je nihče ne mara in nihče ne podpira. Vlada velike narodne skupščine je odzlej edina prava vlada Turčije, ljudska vlada, vlada vojakov, delavcev in kmetov, katerim jamči njih blagostanje."

Po sprejemu te resolucije je skupščina sprejela drugo resolucijo, a katero je razveljavila vse pogodbe, katere je sklenila sultanova vlada s drugimi državami od 6. marca 1920.

Povest "Jimmie Higgins" je trnalo duše ameriškega proletariata ob času velike vojne. Dobi se pri Knjižnici matiči E. M. P. J.

POSTAVE ZA VARSTVO ŽIVLJENJA OB POŽARU SO NEZADOSTNE.

**NEKATERE TOVARNE SO
PRAVE PASTI.**

Delavska stranka odkladi krivdo za ta pojav pred vrsto profesionalnih političarjev starih strank.

New York, N. Y. (Fed. Press.)

V mestu New Yorku so bili požari, ki pokarujejo, kako slabe so postave za preprečenje požarov, ki so jih izdelali in sprejeli političarji starih strank. Te postave devoljujejo, da stoji poslopja in bivajo ali delajo v njih ljudje, ki dasiravno so prave pasti ob času požara.

Pogorela je tovarna v Brooklynu, zgrajena pol iz opeke in pol iz lesa. Ena oseba je bila ubita in osem ranjenih.

V Harlemu je zgorela stanovanjska kasarna. Šestnajst oseb je bilo ubitih in več kot dvajset ranjenih. Zgorela je tudi srednja šola v New Utrechtu. Bilo je leseno, 40 let staro poslopje, ki je bilo že parkrat proglašeno za past. Džaki in učitelji so zapustili poslopje komaj ob pravem času.

Glede požara v tovarni sta se izjavila J. E. Ruston, javni točitelj v Brooklynu, in njegov pomočnik Ralph E. Hemstreet, založnik. Prvi je dejal, da je bilo poslopje prava past, kljub temu niso bile kršene postave za varstvo proti požaru. Drugi je pa rekel, da je bilo poslopje navadno netivo.

Ameriška delavska stranka odlaaga odgovornost za požar v stanovanjski kasarni v Harlemu pred vrata političarjev starih strank, ki so onemogočili postave, ki bi preprečile take strahote. Ona opozarja, da so bile varstvene postave, da se varujejo življenja delavcev v tovarnah, sprejete v legislaturi zaradi požara v tovarni Triangle kompanije, preklancane v letu 1918, dasiravno so socialisti nastopili zelo krepko proti preklicu teh postav. Takrat je bila vsa pozornost obrnjena na vojno in profesionalni političarji so izrabili to ugodno priliko, da so bile te postave preklicane.

Stranka pravi v svoji izjavi, da je bil ob tem času poslanec Wm. Bewley, milijonar in tovarnar za konzerviranje živila, predsednik delavskega odbora. Med drugimi protidelavskimi predlogami je predložil tudi predlogo, da se preklic postave, ki je imela varovati človeška življenja ob času požara.

Ko je bila predloga pri drugem čitanju, je Bewley apeliral na socialiste, da naj jo nikar ne napadajo, a obenem je priporočil, da se takoj preide na tretje čitanje. Socialistični poslanec J. A. Whitehorn je odprl ogenj na predlogo. Naglašal je, ako se ta predloga sprejme, da bodo delavci in delavke pomorjeni v tovarnah, ako izbruhne požar. Predloga ni bila sprejeta pri drugem čitanju.

Zgodaj jutraj 13. aprila 1918, nekaj ur pred zaključkom zasedanja zakonodajne zbornice, so poslanci kar na slepo glasovali za predlogo, kajti imeli niso koledarjev, ker so jim bili olzveti. Socialistični poslanec Louis Waldman je kljub temu ujel senatno predlogo, katero je takoj spoznal, da je podobna Bewleyjevi predlogi.

Socialisti so takoj naskočili predlogu. Obtožili so večinsko skupino zavrtnosti, ker skušajo porinuti skozi predlogo, ki je poražena v zbornici. Vseh deset socialističnih poslancev je govorilo proti predlogi. Socialisti so šteli glasove, ko so bili oddani. Prepričani so bili, da je bilo 71 glasov oddanih za predlogo in 76 glasov proti predlogi. Koncem glasovanja po imenih je bil zaznamek glasovanja poslan Bewleyju, ki ga je zelo pazno prebrskel, preden ga je vrnil. Sli so žigali semintje po zbornici in na to je predsednik naznanil, da je bila predloga sprejeta.

Socialisti so zahtevali, da se predlogo glasovi, kot so bili oddani. Predsednik Sweet je glasoval za d. Socialisti obtožujejo, da je bil en glas poslanca štan, da je

FAŠISTI V KOMPLITU Z MADEARSKIMI IN NEM- ŠKIMI MONARHISTI.

Dunaj, 4. nov. — (Federated Press.) — Član tukajšnjega ogrskega poslanstva je izjavil, da je stranka "zbuženih Ogrov" (mađarski fašisti) prejela pismo od Mussolinija s pozivom, da naj stranka čimprej osvoji vlado na Ogrskem in se potem pridruži Italiji v vojni s Jugoslavijo. Italijanski fašisti imajo tajni mednarodni odbor, ki je v stikih z ogrskimi in nemškimi monarhisti.

NA PACIFIČNIH OTOKIH ŠE POSTOJI SUŽNOST.

**ZA DOMAČNE JE PAČ UVE-
DENO TLAČANSKO DELO.**

Delavci prejema po \$1.25 na mesec, delavke pa po dolarju mezd.

Sydney, N. S. Wales. — Avstralska vlada še prakticira odprto sužnost, na nekaterih otokih, ki jih je prevzela od Nemčije. V parlamentu so priznali odprto, da je bilo v tem teritoriju prisiljenih 110 domačinov opravljati delo v fosfatnih podjetjih na Nauruju in Oceanških otokih, ki so bili odzveti Nemčiji. Nekateri teh domačinov prihajajo tudi iz tistega dela Nove Gvineje, ki je bila pred vojno nemško oblastjo.

Na teh otokih gospodarijo skupaj britaka, avstralska in novozelandska vlada. Te vlade dele mejo sabo tudi dobiček, ki ga dajejo bogate fosfatne plasti na teh otokih. Avstralska vlada pa upravlja otoke v imenu vseh treh vladi.

V avstralskem parlamentu so priznali, da plačajo tem nanovašnim delavcem po \$1.25 mesečne mezd, delavkam in delavcem pod šestnajstim letom pa po dolarju na mesec.

Za to sramotno nizko mezdo morajo delavci delati po 240 ur v mesecu, delavke pa sto dva in devetdeset ur v mesecu.

Seveda ne love teh nesrečnih domačinov več tako, kot so lovili nekoč zamorce v Afriki, da so jih po tem prodali kot sužnje v Ameriko ali drugam. Metoda, po kateri dobe te sužnje sedanjega časa, imenujejo "novačenje" ali "nabori". Brezvestni ljudje, ki se pečejo s temi "nabori", gredo na otek in pripovedujejo ubogim nedolžnim domačinom, da bodo zaslužili veliko denarja. Tako jih pridobijo, da se podpisajo na pogodbo, po kateri se zavežejo delati. Nihče jim ne razloži, kaj "nabori" pomenijo, dokler ne dosežejo v središča, na katerih zbiraajo te sužnje.

Kadar domačini, nabrani na ta način, dospo v suženjska središča, ni ranje več povratka, dokler ne oddelajo treh let.

Vsak tako nanovačen domačin dobi koe, ki je šest čevljev dolg, leseno skledo, leseno ilico in leseno škrinjico s ključavnico. Ali to darilo se ne more smatrati za odškodnino, ker prejema sramotna nizke mezde.

Vpričo teh dejstev je avstralska vlada naznanila, da ravna s domačini ženerozno, ki prihajajo s prejšnjih nemških otokov.

glasoval za predlogo, dasiravno so bili prepričani, da je glasoval proti nji. Ali oni so opazili tudi posledice, ki jih je imel njih protest. Videli so, da so gotovi individui, nečlani zbornice pozvali tega poslance iz zbornice v vlado. Na to je naznanil, da je glasoval za in ne proti. Dva glasova, tako dobljena, sta zadostovala, da je bila postava sprejeta.

Preiskava glede nevarnih šolskih poslopj je dognala, da je šolski odbor za javne šole v letu, ko se je vršila preiskava 7,353krat kršil pravila za preprečenje požara v 496 mestnih šolah.

VREME.

Chicago in okolica. — V torek jasno in hladno. Močni južno in severno zapadni vetrovi. Temperatura zadnjih 24 ur: najvišja 63, najnižja 52. Sonce izide ob 6:29, zaide ob 4:38.

TRIJE POLIT. JET- NIKI BREZPOGOJ- NO POMILOŠČENI.

**NA POTU SO IZ LEAVEN-
WORTHA DOMOV.**

Prvi dokumenti so se izgubili na pošti in njih oprostitev se je zavlekla na teden dni.

Washington, D. C. (Fed. Press.)

Walter T. Nef, B. H. Fletcher in John J. Walsh iz Philadelphije, ki so bili obsojeni kot člani organizacije I. W. W. v letu 1918 v Chicago in katerim so ponudili prostost pred dvema tednoma pod gotovimi pogoji, so bili brezpogojno pomiloščeni in izpuščeni iz Leavenwortha. Podpisati so imeli neki dokument, kar bi toliko pomenilo, da se izpuste pogojno.

Walsh je bil med onimi 53 "nespravičljivi" in ni nikdar napravil prosnje za pomiloščenje. Justični departament razlaga in pojasnjuje, da je pri pregledovanju aktov onih dveh prišel na sled, da so fakti v zadevi Walaha enaki dejstvom onih dveh kazencev iz Philadelphije.

Ravnokar se je izvedelo, da se je prvi dokument, ki je bil odpolan iz Washingtona, da se ti trije kazenci izpuste, izgubil na pošti. Zaradi te neprilike so morali pošakati še teden dni, da so bili prosti. Zdej so vsi trije na potu proti domu.

Skupni pomiloščinski komitej v Washingtonu smatra oprostitev teh kazencev za uspeh svojega prisilovanja, po katerem naj se opusti pogojno pomiloščenje za osebe, ki so bile obsojene v ječo, ker so povedale odprto svoje mnenje o vojni. Komitej izjavlja ponovno, da politični kazenci niso krili postave, ki je zdaj v veljavi. Kakor, ki so ga krili, je bil zakon proti špijonom, kateri pa ni več v veljavi, pravi komitej, ki je prepričan, da se kazencem, kateri se nahajajo še v ječi zaradi svojih idej, ne bo treba pogajati, da bodo pomiloščeni.

Skupni pomiloščinski komitej nadaljuje s svojo propagando, da se izpuste vsi ostali politični kazenci, ki so bili v vojnem času obsojeni zaradi izražanja svojih mial. Specijalno demonstracijo v tej zadevi priredi komitej na enajstega novembra, to je na dan premirja. Kajti komitej pričakuje delegate iz raznih držav, ki prirede pohod proti Beli hiši.

KUKLUKSI MED SABO.

Šest kukuksov aretiranih.

Sacramento, Cal. — Med kukuksi v tukajšnjem mestu se je pojavil škandal, ki bo imel za posledico razpust lokalne kukuksovske organizacije. Tiralnica za pet kukliklanov je bila izdana na podlagi obtožbe tatvine. Ena tiralnica je bila izdana zaradi sleparije. Slihi se tudi grožnja, da bo aretiranih še nadaljnjih 175 kukuksov. Vse to je posledica prepisa med kukuksi.

"Kligi" Edgar Fuller je dejal, da razpusti lokalno kukuksovsko organizacijo, ker je njemu poverjena moč za tak čin.

TRI KOMPANJE OTOŽENE TRUSTOVSTVA.

New York, N. Y. — Tri tobačne kompanije Wholesale Tobacco and Cigar Dealer's Association v Philadelphiji, American Tobacco kompanija in P. M. Lotillard kompanija so obtožene, da kontrolirajo cene prodajalev na drobno. Zastizanje se začel pred zvezno obrtno komisijo, pri katerem je bila izrečena ta obtožba. Obtožniki pravi, da te kompanije nočejo predati svojih produktov prodajalcem tobaka na debelo, ki nočejo prodati tobaka ni produktov iz tobaka po gotovih določenih cenah.

**ZAHVALNI DAN JE 30.
NOVEMBRA.**

Washington, D. C. — Predsednik Harding je proglašil 30. november za Zahvalni dan. Izdal je tozadevno proklamacijo.

PROMIL JE SODNIKA, NAJ GA ZAPRE V JEČO ORE ZIMO, KER NIMA DOMA.

London, 4. nov. — (Federated Press.) — Sedlarski delavec s imenom Tom Hodges je bil aretirani, ker je ukradel kolač v pekariji. Aretiranec je prosil sodnika, naj ga da zapreti še zimo, ker nima dela, doma in ne denarja, beračiti ali iti v uboščino ga je pa aram. Druge obtožbe ni bilo proti njemu. Moč je pošten, samo lačen je bil.

MUSSOLINI SE JE PRI- ČEL STREZNJEVATI.

Obvestil je savezniške vlade, da bodo fašisti spoštovali rapalsko pogodbo.

**PRVA KRIZA V ČRNOSRAJ-
ČARSKI VLADI.**

Rim, 4. nov. — Benito Mussolini, fašistični diktator Italije, je v treh dneh svojega vladanja spoznal, da izrekat deklaracije na shodih in aborih je ena stvar, toda izvršiti deklaracije je pa druga reč. Valed tega dejstva je nastala prva kriza med fašisti.

Kriza je prišla zaradi Reke. Fašistični program se glasi, da se razveljavi rapalska pogodba s Jugoslavijo in da se Reka anektira k Italiji. Fašisti so pričakovali, da se to zgodi drugi dan, ko dobe vlado v svoje pesti. Gabriel d'Annunzio je baje že organiziral svojo legionario za triumfalno vorkanje na Reko. Pa se ne bo zgodilo!

Mussolini je včeraj informiral fašiste, da ne bo nobenega marširanja čez mejo; istočasno je Mussolini obvestil savezniške vlade, da se bo njegova vlada držala rapalske pogodbe s Jugoslavijo. Uredno poročilo, ki je bilo tedaj na snodi, se glasi, da bo kabinet raspravljaj o Reki, toda le s gospodarskega stališča. Italija je obljubila, da posodi Reki 250 milijonov lir, kadar postane svobodna država; do danes je Reka dobila komaj četrtino te vsote.

Mussolini je tudi sprejel jugoslovanskega poslanika in s njim konferiral precej časa. Po sestanku je rekel, da upa, da se bodo vse sporne točke med Italijo in Jugoslavijo rešile na prijateljski način.

Vodja fašistov je tudi spremljal svoje mnenje glede parlamenta. Prej je zahteval, da se takoj razpusti stari parlament in raspisejo volitve, zdaj pa je naznanil, da se parlament snide 15. novembra in volitve se bodo vršile lele prihodnjega spomladi.

Vlada je sklenila oddati državne železnice privatnim interesom. Novim poslanikom v Združenih državah je imenovan Romano Avezano.

London, 4. nov. — Tukajšnji jugoslovanski poslanik je demontiral vesti o bojih med fašisti in Jugoslavlani v okolici Reke. Pravi, da ni prejel iz Beograda potrdil teh vesti in po njegovem mnenju ni nobene nevarnosti za vojno s Italijo.

PROPAGANDA ZA OROBOŽ- TEV NE SPL.

Washington, D. C. — Na konferenci Narodnega sveta za omejevanje oroževanja je bilo zastopanih devetnajst organizacij. Ime organizacije je bilo spremenjeno v Narodni svet za preprečenje vojne. Konferenca se je vršila 31. oktobra.

Delegatom je bila izročena knjiga "War on War" (Vojna vojni), obenem je pa bilo povedano delegatom, da je to začetek, da se ustanovi knjižnica za propagiranje miru.

NOVELIST L. J. VANCE PRE- ROKUJE ...

New York, N. Y. (Fed. Press.) — Louis Joseph Vance se je ravnokar vrnil s svojega potovanja po Evropi. Ob tej priliki je rekel, da v dveh letih postane vsa Evropa komunistična, izjema je le Francija. Avstrija ga sprejme komunizem prva, sledila ji bo Ogrska in balkanske države.

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Cena glasilov po dogovoru. Rokopisi se ne vračajo.

Narodna: Sedeljske drške (izven Chicago) \$5.00 na leto, \$2.50 na pol leta in \$1.25 na tri mesece; Chicago \$6.50 na leto, \$3.25 na pol leta, \$1.65 na tri mesece, in na izposojeno \$2.00.

Naloz na vas, kar ima stik s Nemoj

"PROSVETA"

2887-26 So. Lawrence Avenue, Chicago, Illinois.

"THE ENLIGHTENMENT"

Organ of the Slovene National Benefit Society.

Owned by the Slovene National Benefit Society.

Advertising rates on agreement.

Subscription: United States (except Chicago) and Canada \$5 per year; Chicago \$6.50, and foreign countries \$8.00 per year.

"MEMBER OF THE FEDERATED PRESS"

Datum v oglepaju n. pr. (Okt. 31-22) poleg valnega imena na naslovu pomeni da vam je s tem dnevnikom potekla naročnina. Ponovite jo pravilno, da se vam ne ustavi list.

NE, NE, DELAVCI NE BODO SPREJELI TEGA NASVETA...

Samuel Hayden Church je predsednik Carnegiejevega instituta. Seveda je tudi velik delavski prijatelj! Pomislite saj je vendar rekel, da naj si delavci izberejo za svoje voditelje ljudi z najbolj razvitimi duševnimi zmožnostmi. Ali ni to lepo, dobrohotno in človekoljubno priporočilo? Seveda je! Temu nihče ne ugovarja. In delavci so tudi vedno skušali izbrati svojim voditeljem tovariše, ki so bili nadarjeni z najboljšimi duševnimi zmožnostmi.

Mr. Church pa ni ostal samo pri tem priporočilu, ampak je priporočil za to delo mr. Tafta, mr. Roota in mr. Hughesa.

Nič čudnega! Mr. Church je predsednik Carnegiejevega instituta in kot tak misli, da navadni delavci, ki niso postali advokati ali se niso povzpeli do visokih javnih služb, nimajo dobro razvitih možganov. Njegova filozofija je pač ta, da so duševne zmožnosti delavcev veliko nižje, kot ljudi, ki so pohajali v učilišča. Z drugimi besedami to pomeni, da so delavci inferijorna človeška bitja, kajti če bi ne bili inferijorni, bi ne ostali delavci.

Slaba je taka filozofija. Ako bi Church in tisti, ki jih on priporoča za delavske voditelje, odrasli v popolnoma takih razmerah, kakor so odrasli oni delavci, ki delajo danes v rudnikih ali jeklarnah ali katerem drugem podjetju, bi ostali tudi oni navadni ročni delavci in mogoče bi bili še prav slabi ročni delavci.

Ako kdo hodi v šolo in se izobražuje, mora nekdo drugi zanj delati, da pohaja v šolo. To je tako enostavna resnica, kakor je enkrat ena le ena, dvakrat dve pa štiri. Ravnotako je resnica, da redkokdaj sama učilišna izobrazba vsposobi človeka za dobrega delavskega voditelja. August Bebel je bil strugar, sedanji dunajski župan Reuman je bil v svoji mladosti čevljar. Znani ruski pisatelj Gorkij je v svoji mladosti delal najmanj v deset različnih rokodelstvih. Seveda so med delavskimi voditelji tudi akademsko izobraženi ljudje. Ali ti so redki. Kajti če akademsko izobražen človek hoče postati delavski voditelj, pomeni zanj, da se mora odpovedati svoji karieri, ki mu je odprta v meščanski družbi. Za to delavstvo tudi vsakega akademika preje preizkusi, ako je prišel z jasnim in poštenim namenom med delavce in ne zaradi tega, da mu delavstvo služi za lestvico, da spleza prek delavstva kviško, ko je pa na vrhu, pa delavstvo pusti na cedilu.

Ako hočejo gentlemani, ki jih mr. Church priporoča delavstvu za voditelje, res postati delavski voditelji, tedaj morajo prijeti od zdolaj, kakor je to storilo že veliko akademsko naobrazanih mož. Predno delavstvo komu zaupa, ki prihaja v njegove vrste iz protidelavskega tabora, ni drugega kot prav, da si ga delavstvo dobro ogleda od vseh strani, preden mu sploh kaj zaupa. Veliko izkušenj je delavstvo marsikaj naučilo, predvsem se je pa delavstvo dandanes naučilo, da mora tisti, ki hoče voditi delavstvo, misliti tako, kot mislijo delavci.

Kdor opazuje delavsko gibanje in sodi nepristransko, lahko opazi, kako se delavstvo tudi v Ameriki vedno bolj in bolj oprošča voditeljev stare šole, na njih mesto pa prihajajo ljudje, ki mislijo tako, kot članstvo v delavskih organizacijah. Voditelji stare šole, ki se prilagode razmeram in razumejo moderno delavsko gibanje, ostanejo na svojih mestih.

Nihče ne dvomi o izobraženosti gentlemanov, ki jih priporoča mr. Church. Ako imajo zmožnosti za delavske voditelje, je seveda drugo vprašanje. Dozdaj so ti gospodje pokazali, da znajo dobro zastopati privatne biznisne interese, niso pa pokazali, da so taki mojstri tudi pri zastopanju delavskih interesov. Ako bodo hoteli na željo mr. Churcha postati delavski voditelji, bodo morali vsakakor delavstvo prepričati, da imajo potrebne zmožnosti za tako delo. Dokler se to ne zgodi, pa mr. Church zastonj pričakuje, da se uresniči njegova sugestija. Saj tudi privatni biznisni interesi vsakega dobro preiskusijo, predno mu zaupajo. In o tem se je mr. Church morda sam tudi prepričal. Ko je zapustil šolo, je bila precej dolga pot, da je postal predsednik Carnegiejevega instituta, ki v prvi vrsti zvesto služi podjetniškim interesom.

SLIKE IZ NASELBIN.

Rock Springs, Wyo. — Že zopet smo v zimski dobi. Saj bi Slovaki lahko rekli, da je v tem divjem Wyomingu skoraj več kakor 12 mesecev zime na leto. Rekli so pač, da je bilo poletje, ali jaz se tega ne spominjam. Hribi so pokriti z belo odejo, okrog vogalov brije ostra burja. Pešar prav udobno sedim ob razbeljeni peči in se čudim, kakor more puhtiti tako vroča ljubezen do mene.

Spomin mi uhaja na zadnjo veselico, katere se je vršila dne 28. oktobra in si mislim, ako bi bila naša dekleta tako razpoložena, bi bil raj za pešarje. Vsega nimam smemo zameriti, ker veselice se je vršila za korist Slovenskega doma in vinskih so bile tako zaposlene z lovenjem tatov, da niso imele časa ozirati se po pešarjih.

Lahko pa si je bilo tudi pomagati, samo krasti je bilo treba in brhka vinskih je peljala pešarje pod pazduho kot svojega ljubimca, ako ni imel smola, da ga je mesto mehke vinskih karkne zagrabilo močna roka policajeva. Lahko se je tudi zgodilo, da je stražnik tako pliskal na plačal, da sem se prestrašil v dno srca in na vse pozabili tako dolgo, da sem se znašel v "šepkamri". Če me je vinskih peljala do sodnikov sem pa še prav rad plačal in bil takoj zopet pripravljen trgati prepovedan sad, v nadi, da me zopet doleti snaka usoda.

Prav lepa hvala gre vsem, ki ste tako izvrstno izvršili svoj posel in pripomogli do boljše uspeha. Bila je to prva veselica te vrste v tej naselbin, zato je bilo navzočega prav veliko občanov, kljub temu, da so vremenski bogovi izlili svojo trmo nad to planjavo.

Po svojih poslih se je pred kratkim mudil tu rojak mr. Joseph Kristan iz Chicago in podaril Slovenskemu domu krasno ovrtnico, ki je bila takoj za tekmovalje na veselici in je to veliko pripomoglo do dobrega uspeha veselice. Da bi le prišlo okoli še veliko takih možakov kakor je mr. Kristan, ki se spominja za dobrobit Slovenskega doma. Prav lepa hvala mu gre za dar.

Vse na veselici je bilo veselo in zadovoljno in ko smo se prišli razhajati ter sem komaj malo pomislil svojo ključko akort vrata, že se mi je vsul po nji sneg, da sem mislil, da smo se začela veseljevanja z domom preselili na severni tečaj.

Rojaki, kadar drugič ugledate vabilo k veselici Slovenskega doma, nikar ne zamudite prilike in zopet boste našli dovolj razvedrila. Pozdrav. — John Golob.

Slike iz Prage.

Prvo kar človeku pade v oči pri prihodu v Prago je, da se cestni obrat ne drži denne temveč vse se izgublja na levo. Na levi vozijo avtomobili in poulčne železnice, tudi vozovi s konji bi vozili na levi, pa jih je redko opaziti in če je kateri, se izgubi med tem velikim vrvežem. Fjakerji so izginiti, na njih mesto pa so šoferji. Je pač tako, da najbolj hbeek avtomobil prekaša v moči in hitri najboljega konja. Poleg tega tudi živimo v dobi izobilja in tako si vsakdo rajše nabavi kaj boljšega.

Pražani kaj radi nosijo na sebi kake snake, odlikovanja, medalje in kriške, avetle gumbje, zlate prstane, katerih se posebno na obilnih rokav trgovev laskeše precejšnje število. Od Čehov je najmanj 75 odstotkov sokolov, to so telovadci in njih somiljeniki, streli in ultrapatritojte. Sokoli so vrgli dinastijo Habsburčanov. Ptičja revolucija! Ostalih 25 odstotkov so orli, tudi ptiči, katoliška konkurenčna organizacija. Tudi Armada spasu (rešilna armada) je sodelovala. Na napisih so ponekod napravili na črko s v spasu strele, da se sedaj ališ zabavna armada ali Armada spasu.

"Špas" bi bila torej edina nemška beseda, ki je ostala v Pragi vse drugo, kar je bilo nemškega, se je čez noč počešilo. Domov prišli legijonarji so uničili vse nemške napise, čeprav je po statistiki dognano, da je v Pragi od 30 do 40 tisoč Nemcev. Nemcev torej v Pragi ni več, ostali so med Čehi samo še Židje, ki so lepo prekrstili svoja imena na češko. Tako se je prejšnji Silber prekrstil v nemškega Stihbrn in Goldstein je česki Zlatný. Če je še ostal kje kak Nemec, se bori v svoji narodni zagrozenosti pro-

ti Čehom, ki v šovinizmu istotako ne zastajajo za njim. Oni, ki se izdajajo za Žide so še najbolj uganili, so pač trgovci po narodnosti in neodredeno šidovstvo jih ščiti pri narodnih bojih med Čehi in Nemci.

Ni res, da vse poti peljejo v Rim. V Pragi vodijo vse ceste na Václavov trg. Václavské Náměstí se imenuje ta trg, ki v resnici ni trg, temveč samo široka avenija, od obeh strani obdana od bank trgovskih in kino gledaliških poslopij. Tu je središče vsega obrata, korzo in sprehajališče boljše gospode, prostor za sestanke inozemcev. V središču trga je muzej "Regni Bohemiae", posnetek po berlinski državno-zbornišni palači.

"Pauk" (pajek) je prostor, kjer se zbirajo časnikarski radovedneži. Tam se opravljajo in izvedujejo o delovanju med strankami, da imajo kaj spraviti v časopise, iz lokala prihaja zoprti duh po opojnih pijačah.

"Alhambra" je gledališni prostor, ki prinaša kabaretno programe. O polnoči prične "Tabarin", po drugi uri pa ples. Na odru je pel Teo Koerner, ki je pozval občinstvo, naj poje z njim. Pražani so muzikalisti in ljubijo petje, pa so vstali in zidovi "Alhambra" so se tresli od močnih glasov debelih narodnih verižnikov. Po dvorani se je razlegala pesem:

Dekle pridi, pridi
v moje naročje...

Pri "Tabarinu" so se pojavile bosonoge Rusinje pri svojem narodnem plesu, ki so pobegnile pred revolucijo in tu zabavajo verižnike.

V ložah kabareta opazil boljše ljudi, gospode, diplomate s monokli na očeh, debelimi verižniki za ure. Natakarije jim prinašajo francoskega sekta. Šel sem v neko čitalnico in bral na neki knjigi zaplano:

"Človek je štet po tem, kar je, po tem, kar ima in po tem, kar predstavlja."

Dobil sem vodnika, da me je vodil po stranskih dvoranih gradu Hradčanov. Prišel me je v ogromno Vladislavovo dvorano, dolgo 48 metrov in široko 19 metrov, 18 metrov pa visoko. Leta 1527 in 1549 so prirejali v tej dvorani turnirje. Tu se so borili vitezi v oklepih in nagobčnikih. Ali ne ališim žvenčeti glas sabel in šepetanje orožja ob oklepih? Ali se ne ališim hoja ponosnih vitezo? O, ne, to so britaki turisti, slovake kmetice in bogataši Južne Amerike, ki so prišli sem zapravljati čas, da bi se navšili spominov na romantično preteklost. Slovake kmetice predstavljajo nekdanje dvorjanice.

Presenečen sem bil, ko sem gledal okoli okno, ki je bilo vzdano med tridesetletno vojno. To je čisto navadno okno in kdo bi mislil, da ima na sebi toliko zgodovine. Skozi to okno so dne 28. maja, 1618, vrgli pana državnega namestnika Jaroslava iz Martini, pana Viljema Slavatskega skupno s nekim drugim panom, višjim državnim uradnikom na grajsko dvorišče.

"To je pač zgodovinsko okno", rekla je neka Angležinja z dolgim nosom, ki je bila presenečena, da ni na oknu nikakih znamenitosti. V svoji radovednosti je imela dosti drugega za ogledati, kaj bi se torej mudila pri enostavnem oknu in šla je.

Na marmonatnem hodniku gradu Hradčanov je ob strani vse polno kipov, med njimi pa postavljjen stražnik, ki je izgledal mirno stoječ sam kakor kameniti kip. Tam je stanovanje Masarika. Gledal sem na mirno stoječe stražnike in oni so gledali mene. Nisem se mogel vzdržati, da bi se ne smejal, tako gledajo na brezposelno pozorno stoječo stražo. Kako dolgočasno mora biti tako straženje. In poleg tega, ob straženju jim je kaditi prepovedano. Pristopil je k meni pan Straž in me opomnil, da sem se poslužil prepovedanega prehoda.

Pan Straž je zanimanje vzbujalo osebja. Kako odgovarja njegova slika njegovi službi. Stari grad, mirno dvorišče, straža in od zadaj dva francoska častnika. Nedaleč od tam je grad novjela. Atmosfera kot v kaki fevdalni rezidenzi. Ozračje mogočnosti, doli zgodovine. Od tu ven se pušči vledati nad 13 milijonov ljudi.

S hodnika ob vnožju Hradčanov se nudi nepozabna slika na metropoli. Ocean hiš, nad katerim se vzdiga nekaj mršopare poznega popoldneva. Nepregledno in brezkonno morje zidovja, med katerimi se tu in tam vidi-

gajo stolpi kakor ladje na morju. Našli sem jih dvaindesetdeset, drugih še nisem mogel več dočeti in jih razločevati.

Obstal sem v Daliborki, koloniji alkemistov. Ob mestnem zidu so postavljene borne zidane koče. V vsaki je samo po en prostor, kuhinja, jedilnica in spalnica — vse skupaj. Tu so prebivalci najbolj nagosto naseljeni. Vstopil sem v eno teh koč. Komaj sem lovil zrak, tako je bilo zatohtlo v sobi. Nekdaj so tu prebivali izdelovalci zlata, pretvarjalci kovin, čarovniki in pratkarji, ki so imeli velik ugled med ljudstvom, danes pa so tu nastanjeni ubožni prebivalci. Tudi ti bi radi znali, kako se dela zlato, pa zadovoljiti se morajo z nezgodnim papirjem, če ga sploh dobijo.

"Kavarna pri zlati goski" se ališ tako navadno. In to je glavni stan Slovanov. Na steni je v marmornate plošče vdelan napis: "Tu so sedeli med vojno prijatelji in kovali načrte za strmo glavljenje Habsburčanov." Skozi pet let so torej tu posedali in kovali zarote proti Avstriji. Danes se posedajo tam kakor nekdanj in smejejo se Avstriji ter delajo dovčipe o "prilozovanju Dumaja Pragi."

O draginji in valuti v Pragi ne pšhem. Dobi se lahko vse, v trgovinah so tudi cigare "havanke" po pet švicarskih frankov kos. Mene niso stale nič, ker jih nisem kupil. Hotelake so se po 25 frankov, kratka vojna s avtomobilom stane 24 frankov, kar je vse stokrat dražje kot v Nemčiji. Avstriji ali kateri drugi osrednji evropski državi.

V ruskem domu sem dobil dober boršč in čorbo, pravo rusko jed, in tako je tudi po drugih gostilnah, povsod so samo "narodne" jedi. Servirajo ti mlada gospe, ki praj gotovo niso bile natakarije, a so postale žrtve revolucije. Okoli mi sedijo bradatci ubožniki pred rusko revolucijo. Ukrajinci, Armenci, gladkobriti Jakuti in Burjati, ki izgledajo kot Japonci, govorijo pa šisto ruščino. To so imigrantje in trgovci, profesorji in dijaki (v Pragi je baje 2000 ruskih dijakov), častniki in kozaki, med njimi so tudi nekateri dobri humoristi in umetniki.

Ruski begunci na Češkem se počutijo kakor doma. Imajo jih sicer za tuje ali gredo jim povsod na roke, jih podpirajo in sprejemajo velikodušno. Nemci stavijo k temu opazko: Slovanaka solidarnost.

Tisoč českih legijonarjev so se učili, kakor je življenje v Rusiji. Kakor na pol Rusi so se vrnili iz Sibirije in tako se prav radi mešajo med ruske prišlece, bavijo se z ruskim gospodarstvom in časopisjem, govorijo in mislijo samo o Rusiji in želijo nazaj v to veliko deželo med velike ljudi.

Hotela se je pre- skrbeti za starost.

V svojih dekliških letih je bila operna pevka, ne sicer prvotratna, vendar priljubljena pri nastopanju je igrala precej važne vloge in žela za to pohvalo. Pozneje, ko je bila poročena s kapelnikom orkestra, je sodelovala s koncerti, podpirala svoje ga moža. Pomagala je pri koncertih, da se je povečal zaslužek, doma pa sama kuhala, prala, gospodinjila in varčevala. In če jo je kdo vprašal: "zakaj vse to, ker nimata otrok in bi lahko živela bolj udobno, njej bi ne bilo treba toliko delati," je dobil od nje odgovor: "Jaz hočem imeti udobno življenje na starost, da naju ne bodo mučile skrbí. Tako je de lala poleg svojega mehkoščene soproga, hranila sta in prihranila toliko, da sta kupila izven mesta prijazno hišo, ki je bila dovolj prostorna, da bi se nastanila v nji še ena družina. Okoli hiše je bil vrt s čveticami, zelenjavo in sadnim drevom. Sploh je bila hiša tako lepo urejena, da se je njo zadovoljila hišna posestnica že na prvi pogled. — Toda še ni bil večer življenja, delo je šele prišlo za oba, ki sta morala sedaj delati tudi v vrtu, da ni bil zamanen. Opravljala sta težko delo, ki ji bilo zanju utrudljivo, kajti nista bila tega vajena. Da bi drugega najela se njima ni zdelo vredno, kupovati zelenjavo pa tudi nista hotela, ker sta imela doma vrt, ki ga lahko izrabita. Vendar sta uvidela, da je prenaporno zanje lastovanje hiše z vrtom, ki ga je treba obdelovati, zato sta čez dve leti vse skupaj prodala in se zopet naselila v me-

sto. Tedaj pa je moč nenadoma zbolel in v bolezni podlegel.

Ravno je napačila vojna. Prišli so k vdovi za podpis vojnega posojila. Ženica je bila sicer pametna v takih ozirih ali kaj je hotela, smatrali so jo za sovražnico domovine, ker ni hotela takoj podpisati vojnega posojila, vzila temu, da je imela v hranilnici naložen mali prihranek. Upala je, da se bo živela od obresti prihranka, ali skoraj vse je šlo za vojno posojilo. Kmalu je začutila pomanjkanje in treba je bilo skrečiti izdatke za življenje. Mala, belega kruha in mleka ni več kupovala, hranila je na kurjavi in razveljavljivi. Nobenih čevljev ni več kupila, ne obleke, še popravljati si jih ni hotela dati, menč, saj tako vendar ne more iti naprej, postalo bo zopet vse cenejše.

Po prevratu, ko je minila vojna se ni položaj nič izboljšal, potreščine so se šele dražile. Vdova pa ni imela nikakih dohodkov, Brez moči je stala svetu nasproti, svetu, ki se je tako zelo izpremenil in izgledal tako čudno, da rečna vdova ni mogla razumeti. Jčila se je na tiste, ki se jim je posrežilo malo zvišati njihove dohodke. S presenečenjem je poslušala o velikih dokladah, ki so jih prejale vdove za višjimi državnimi uradniki kot pokojnine, ki po njenih mislih tudi potrebne niso bila. Zgrajala se je celo nad delavci, ki se lahko vošijo po cestni šelenici, ona pa za vse svoj trud v mladosti nima niti toliko, da bi si kupila listek in hoditi mora po blatu v svojih raztrganih čevljih, oblečena le na pol kot kaka capinka. Čisto se je otegnila vsemu življenju. Poleti je ob popoldnevih presedala po cele ure pri akordelici borne kave v gostilnici javnega vrta, pozimi pa je ponavadi zahajala k njej enaki samotarki, ki sta se pogovarjali o preteklih časih. Ves premoj k drvarnici je pošel in to jo je navdajalo s strahom, da ne bo preživela zime. Malo svoje hrane je akuhala na plinu le na pol, luči ni prižigala nikdar. Časopis je vzela v roke le tedaj, ko je prodala kak ostali kos svojega pohištva. — Razprodala je vse, gledališčno opremo, ki jo je hranila od mladostnih dni, čipke in vezene, da celo steklenico starega vina, ki sta ga bila ahranila s svojim možem ob poroki in sta ga namerala spiti na dan njune zlate poroke.

Prodala je vse, v sobi je imela samo še posteljo in nekaj rjuh. Nekaj časa starica ni bilo k njemu znanaki, kateri se je to zdelo sumljivo in je šla posetiti jo, da vidi, če je morda bolna. Vzduh ji je vdaril v nos, ko je stopila v izbo in na postelji je zagledala s rjuho zavito grbo. Bila je okostelena starika, ki je umrla za gladom. Mrliški oglednik jo je zapisal, da je izstradala s svojimi 5000 markami letnega dohodka. To se je zgodilo leta 1922 v nemški republiki, med časom, ko nešteti verižniki in profitarji sleparji ljudstvo in ga drviijo v smrt s vednim istakavanjem. Po hotelih in letoviških lenarijo in zapravljajo ogromne vsote denarja, oblečeni v razkošna oblačila; starica, ki se je vse življenje prizadevala, da si izvojuje od sveta neakrbo življenje na starost, pa je podlegla za gladom.

LEGIONARJI

New Orleans, La. — (Federated Press.) — Konvencija Ameriške legije, ki se je vršila v New Orleansu, je zapustila čudne vtise. Bivši zvezni sodnik Landis ne bo tako hitro pozabljen tukaj. Landis je v svojem govoru na konvenciji dejal med drugim sledeče: "Ako kateri legijonar sreča koga, ki kandidira za javno službo pa ni bil aktiven za časa vojne, naj mu prisoli zaslužnico namesto mene."

Delegatje legijonarjev so naredili na trezne opazovalce vtis, da Ameriška legija je v glavnem skupina poštenih mladeničev, katerim manjka izkušnje, perspektive in širokega obzora, zato se dajo voditi od širokoumnešev, ki so v službi reakcije. Moč Ameriške legije je zelo pritrana, resnica je, da je legija nazadnje. V zadnjem letu je odpadlo na tisoče članov ravno zaradi sovražnega stališča voditeljev napram radikalcem in stavkam. Delavski elementi, radikali in zmerni, zapravljajo lepo priliko, ker smatrajo legijo za svojega sovražnika in zanemarjajo propagando med njenimi člani. Ako bili legijonarji dobro poučeni o programu in ciljih delavskega gibanja, je mogoče dobiti vse legije na stran radikalcev in od Ameriške legije ne bi ostalo drugega kot njeni voditelji.

LENIN SE ZAHVALJUJE AMERIŠKIM DELAVCEM.

Kabiraj je organizaciji F. S. R. da so bili ameriški traktorji velika pomoč.

New York, N. Y. — (Federated Press.) — Predsednik ruske vlade Lenin je poslal zahvalno pismo organizaciji "Friends of Soviet Russia", ki ima svoj glavni stan v New Yorku, 201 W. 13 St. Besedilo pisma, ki je bilo poslano po kablogramu, je sledeče:

"Dragi sodrug! Ravno kar sem bil obvečen po izvrševalnem odboru province Perm o delu članov vaše organizacije pod vodstvom Harolda Wareja v traktorski skupini na zemljišču Tojokino. Informacije, ki so bile objavljene v časopisju, so me zelo razveselile.

Kljub vsem težavam, zlasti vsled oddaljenosti od središča dela in Kolčakovega opustošenja za časa civilne vojne, je imelo vaše delo tako dober uspeh, da vam gre priznanje. Sprejmite moje globoko zahvalo. Prosim, da objavite to v časopisju vaše organizacije in tudi v drugih listih v Združenih državah, ako je mogoče.

Predlagal bom prezidiju Vseruskega centralnega izvrševalnega odbora, da postavi dotično zemljišče za vzor vsem drugim in naj mu posveti posebno pozornost v našem rekonstruktivnem delu ter ga saloži s bencinom, kovinami in drugim materialom, ki je potreben za delavce, v kateri se bodo popravljali traktorji.

Se enkrat moja srčna hvala v imenu naše republike! Zagotavljam vas, da nobena druga pomoč ni tako važna v tem času kakor je bila vaša. — Lenin."

IZ DELAVSKEGA SVETA.

(Federated Press.)

Dvatisoč kapitanov na pristaniščih ladij v New Yorku se pripravljajo na stavko, ki prične 8. novembra, ako parobrodne družbe ne povzročijo mesečne plače. Kapitani, ki so organizirani pri Mednarodni uniji pristaniških delavcev, zahtevajo \$110 na mesec; adaj imajo \$65 do \$80.

Unije železniških delavcev se oglašajo druga za drugo za združitveno konferenco. Konferenca se odprvi 26. novembra v St. Paulu. Na programu je industrijska organizacija za železniške delavce, ki so zdaj razporejeni v šest najstih unijah brez velikih bratovščin. Bratovščine nočejo nič slišati o združitvi.

Namščenci pri cestnoželezniškem sistemu v Detroitu, ki je lastnina mesta, so dobili merdno lestvico z naraščajočo mezo; obenem so dobili osemurni delavnik. Mezda narašča prvo leto službe. Najnižja je \$80 mesečno za prvih šest mesecev, najvišja pa \$540 dnevno. Mestna uprava priznava unijo namščencev, toda do zdaj še ni podpisala nobene pogodbe z njimi.

Krajevne unije v Memphisu, Tenn., so si naložile 20 odstotkov izrednega assementa, ki pojde v podporni sklad za stavkajoče železniške delavce.

Mezde na farmah. Department za poljedelstvo v Washingtonu poroča, da so 1. oktobra veljale sledeče povprečne mezde za težake na ameriških farmah: \$28.97 na mesec s hrano in stanovanjem vred in \$41.58 brez hrane. Dnevna mezda s hrano in stanovanjem je bila \$1.57, brez hrane pa \$2.08. Pred enim letom so težaki dobivali mesečno \$30.14 s hrano vred in \$43.32 brez hrane; dnevno po \$1.68 s hrano in \$2.18 brez hrane. Letošnja mezda je bila torej precej nižja.

Mednarodno solidarnost so pokazali delavci na Švedskem, ko so odpuštili delavcem Nemčije star dolg. Leta 1909. je bila na Švedskem generalna stavka in švedski delavci so apelirali na delavce drugih dežel za pomoč. Delavske organizacije na Nemškem so se prve odzvale in jim podarile 1.250.000 kron in sraven tega so jim posodile 500.000 kron. Nemške organizacije so zdaj v stikah in nimajo denarja, da bi vrnila omenjeno posojilo. Švedski delavci, ki še niso pozabili, kako so jim priskočili na pomoč nemški bratje pred trinaštimi leti, so zdaj poslali vrsto strokovnih unij v Nemčiji pobotnico, da je dolg plačan. Z drugimi besedami je dolg anuliran.

Razne vesti.

DEJANJA PREMGOVNIŠKE KOMPANJE RAZGAJENA

Rudarji so bili v nekaterih slučajih izgnani iz hiš brez legalnega postopanja.

Windber, Pa. — Uradniki Berwind-White Mining kompanije niso hoteli prisostvovati zaslišanju, ki ga je uvedel oficijelni newyorški preiskovalni komitej o razmerah na premogovem polju, s katerega prejema Interborough Rapid Transit kompanija premog. Priče so pred komitejem izpovedale o številnih nepostavnih činih kompanije, o jeklenotrdi policiji, o napačnem tehtanju premoga, o iztiranju rudarjev iz kompanijskih hiš na debelo in kako morajo rudarji kupovati svoje potrebščine v prodajalnah, katere so kompaniji všeč.

Kako velik vpliv ima Berwind-White kompanija v premogovniškem kraju pokazuje izjava Davira Hirschfelda, newyorškega računopregledniškega komisarja in predsednika komiteja, ko so rudarji izpovedali o nelegalnem istiranju iz hiš, ki je ob tej priliki rekel: "Dosedajne je nepotrebno take stvari predložiti sodišču, kajti vpliv premogovniških podjetnikov je dalekosežen."

Mr. Hirschfeld je dalje rekel, da se je ta korporacija tako veseno brigala za komitej, da je poslala detektive, ki so opazovali, kaj komitej dela, od kar je prišel v mesto.

Pred komitejem so prihajale siromsko oblačene žene s svojimi otroci in v naročju, katere so bile iztirane iz kompanijskih hiš. Mrs. Mary Dill je postala mati, ko je vihar podil dež v luknjasti kator, ki ji je služil za bivališče. Izpovedala je, da se je poslužila svojih las, da je novorojenčka varovala pred viharjem.

Druge žene so izpovedale, da je njih hrana tako revna, da ne morejo kaj dati svojim detetom. Njih glavna hrana obstoji iz trdega kruha in kave. Ta kruh namakajo v kavi, da ga lahko použijejo.

In takih dogodkov je bilo povedanih več ko tucat, ki so bili tako strašni, da so člani komiteja komaj prikrivali svoja čustva. Zelo tipičen je pa tale dogodek.

"Moj soprog je bil nočni čuvaj," je pripovedovala Mrs. H. Beal iz Seanorja. "Delal je po dvanajset ur ponoči, Pa sedem noči v tednu. Njegova mesečna plača pred prvim aprilom je znašala \$147.50. V aprilu so mu odtrgali \$37.50, kar pa ni vedel, dokler ni prejel svoje mezde. Delal je akorj več let za kompanijo. Vsakih štiri najst, ko se je izplačala mezda, je prejel po en dolar. Drugo so mu odtrgali za grogerijo in drugo, kar je moral kupiti v kompanijski prodajalni."

Dejala je, da zdaj živi družina, obstoječa iz pet oseb, v kolibi za pranje perila, ki meri deset čevljev v širiko.

Rudarji so izpovedovali pred komitejem, da so cene v kompanijskih prodajalnah za deset do dvajset odstotkov višje kot v drugih prodajalnah v Johnstownu, ki niso odvisne od premogovniških kompanij.

Po končanem zaslišanju je mr. Hirschfeld posvetil tudi par besed John D. Rockefellerju jr., ki je nedavno podal izjavo, da je za osemurni delavnik in da simpatizira z rudarji v tej pokrajini.

"Mr. Rockefeller pretaka krogolovne solze in izjavlja svoje simpatije do teh ubogih rudarjev v okraju Somersetu," je rekel Hirschfeld. Dal jim je svojo "moralno" podporo, in če mu je res kaj za stvar, tedaj bi lahko končal stavko kar čez noč. On ima dosti denarja in vpliva, finančnega in drugega, da lahko take reči izvede brez vsakih sitnosti."

ZAKAJ SO GRŠKI CIVILISTI POBEGNILI IZ VEHODNE TRACIJE.

Carigrad, 4. nov. — Veliko se poroča o begu tisočih grških civilistov največ kmetov iz vzhodne Tracije, toda svet ve malo ali nič, zakaj so ti Grki pobegnili iz dežele, v katero se vračajo Turki. Vzrok je sledeči: Ko so Grki leta 1919. okupirali vzhodno Tracijo, so zaplenili Turkom vsa zemljišča in pognali lastnike iz dežele. Ta zemljišča so potem dobili grški kolonisti. Nič ni torej čudnega, če kolonisti zdaj beže iz prisiljene čezle, v katero se bodo vrnila razlašeni turški kmetje in zahtevali svoje nazaj.

VRANA VRANI...

Detroit, Mich. — Ljudje, ki se poleti vozijo mimo ubožnic in hišalnic ob nedeljah in vidijo tam siromake, ki uživajo okrajno miloščino, mislijo, da se stari ljudem izredno dobro godi, ki morajo na stara leta iskati zavetje v takih zavodih.

Mogoče se v katerem okraju siromakom res dobro godi, a v okraju Saginawu ni tako, kajti superintendenti ubožnic so bili obtoženi, da ravnaajo grdo s stari ljudmi in da uboži stradaajo v teh zavodih. Veliko pritožb je treba, preden je kateri superintendent ubožnice pozvan na odgovor. Pravijo, da so tiste ubože vrgele v temnico, ki so se pritožili, da ravnaajo slabo s njimi v ubožnici. Okrajni odbor pregledovalec je seveda superintendente lepo opral. Uvedel je preiskavo, na kar je proglasil pritožbe za neutemeljene.

KANDIDATJE SOCIALISTIČNE STRANKE.

Chicago, Ill. — (Fed. Press.) — Strankino tajništvo naznanja, da ima socialistična stranka kandidata v sledečih državah: Massachusetts, Connecticut, New York, New Jersey, Pennsylvania, Maryland, West Virginia, Michigan, Indiana, Illinois, Wisconsin, Missouri, Arkansas, Kansas, Oklahoma, Colorado, New Mexico, Wyoming, Utah in Kalifornija.

V Kentuckiju ni državnih volitev toda socialisti imajo kongresniškega kandidata v enem okrožju.

Volitve so jutri.

OTROŠKE ŠKOTIVA.

Lafayette, Ind. — Na takojšnji srednji šoli (high school) so založili celo vrsto učencev in učenk, ki so med seboj sklenili poročne pakte na polskunjo. Do zdaj so oblati prišli šest parov, ki so popihali v Kansas City na "medane tedne". Dečki so stari po 16 in 17 let, deklice pa 14 in 15 let. Otroci so bili ločeni in poslani domov k staršem, moralisti pa zdaj študirajo novo fazo otroške psihologije.

Vahodna Sibirija čvrtje v rokah sovjetov.

Vladivostok, 4. nov. — Okupacija Vladivostoka in sibirskaga Primorja sploh po rdečih četah je popolna. Koborev, predsednik vlade v Čiti, se mudi takaj že od zadnje srede. Vlada je prevzela upravo železnice v svoje roke in razpustila medsavetsniško železniško komisijo. Zadnje znamenje tuje intervencije je s tem izbrisano.

Rdeče čete še vedno dohajajo in veliko število vojaštva je v Nikolsku. Inozemci v Vladivostoku so se pomirili in v mestu je najlepši red.

7000 mark za dolar.

Berlin, 4. nov. — Marka je zopet padla. Danes jih je okrog 7000 za eden ameriški dolar. Kupei dolarjev so naskočili borsno in kupili vse, kar je količak dila po dolarju. Istočasno so poskočile cene in kriza je vedno večja.

Revolta v Galiciji.

Varšava, 4. nov. — V vzhodni Galiciji je izbruhnila revolta ukrajinških kmetov. Poljska vlada je poslala tja vojaške čete. Volilna kampanja na Poljskem je postala pravi karneval. Izgred so na dnevnem redu. Klerikalec vodijo ljut boj proti Pilsudskemu.

Tracija izpraznjena.

Carigrad, 4. nov. — General Harrington, poveljnik zavezniških čet v Carigradu, poroča, da je zadnji grški vojak prekoračil reko Marico in vzhodna Tracija je izpraznjena.

V Anatoliji se vrši splošno izseljevanje kristjanov.

Macedonci napadli bolgarsko mesto.

Sofija, 4. nov. — Okrog 3000 Macedoncev je napadlo bolgarsko mesto Nevrokop. Policija, kmetje in delavci so branili mesto dva dni, toda morali so se podati. Macedonci so obesili šest prebivalcev in velike druge je bilo ubitih. Ko so bolgarski vojski posneje izgnali Macedonce, so zadnji pred umikom zaigali šolo in dvajset drugih hiš.

Nekaj misli o razporoki.

Iz spisov sodnika George A. Bartletta.

(Nadaljevanje.)

Navadno se smatra, da je udajanje v "božjo voljo" in sprejemanje razmer, kakršne so, dobra jednost. Jeli pa takšna "jednost" opravičena in v skladu s naravnimi zakoni, je veliko vprašanje.

"Boljše je živeti v sovražstvu in v večnem prepiru kakor pa rasti se." To je formula cerkve glede razporeke. Formula, ki obnodi dva človeka, da morata živeti skupaj neglede na to, kako mierno je njuno življenje.

Vprašanje arde je vprašanje posameznikove volje in smolnosti. Vaskdo je sam arede kovač. Posameznik je lahko areden, ako je odločne volje, energičen in zna vporabiti svoje najboljšje sposobnosti. Če ni tak, ako je malo dušen, plah in neodločen, ako je po domače rečeno aleva, ga lahko podere prva sapica in odvise bo od predsodkov, starih nazorov in od svoje žene.

Ako torej družba — v ožjem smislu država in cerkev — zahteva, da mora moč in sena živeti v zakonu s osebo, katere se mu je, oziroma se ji je pristudila in od katere ima le škodo in neareto, tedaj družba gasi svoj lastni naman, ker ne pridobi prav nič od takega zakona.

S tem ni rešeno, da je zakon samnasebi slo. Ravno narobe: zakon je najlepša stvar v življenju, če je zakon. Zakon, ki temelji na ljubezni, je zakon. Ljubesen dela zakon; zakon se porodi iz ljubezni, ne pa iz poročne oremonije in poročnega certifikata. Ljubesen spaja dvoje bitij in ne zakon. Ljubesen je fundament pravega zakona. Če ni ljubezni, vzajemne ljubezni, je zakon mrtva ška, fara in največje zlo. Kjer je ljubezen, tam ni mržnje in nemoje; kjer ni ljubezni, tam je sovražstvo ali saj mučna hladnost. Kadar ljubezen poide, je porušen fundament in zakon brez temelja je razvalina.

Kaj naj počnemo s razvalino? Ako je družina enota slovaške družbe, ali naj bodo zakonake razvaline ta enota? Kaj je boljše: ena nearečna družina ali dve srečni družini?

Kadar katerakoli stranka v zakonu zahteva svobodo, je to znamenje, da je zakon v tem slučaju zakon samo še po imenu. In noben dostojni moč in sena ne bo zahtevala, da njen drug živi s njo posli, ako noče prostovoljno.

Kadar se mladenič in dekle ukreata na ženitovanjsko barko, na mislita najmanj na valove in kletki, ki ju čakata. Navadno sta do dna junih sre prepričana, da edino smrt more prstgati nit njune velike arede. Sicer veta o tešavah in sporih drugih zakoncev ampak v perijodi vroče ljubezni nikoli ne premišljujeta o neprijetnih rečeh. Skratka: nji ma se zdi, da je nemogoče skali ti njuno aredo. Zato brez vsake skrbi pristaneta na besede pri poročnem obredu: "Zavečava se po zakonu, da se bova ljubila do konca dni najinega življenja."

Nihče ne dvomi, da nista odkritostredna. Edino, kar jima manjka, je posnanje življenja. Ali more človek garantirati, da bo živel le toliko in toliko let? Ravno tako je nemogoče jamčiti, da bo čustvo ljubezni živel in gorelo s enakim plamenom do tega in tega časa. Novoporočena tega ne veta in to je njuna smota, ko si prisegata "večno ljubezen." Vena ljubezen je nemogoča!

Ni dvoma, da je trajna ljubezen vrhunske arede v družinskem življenju — ali koliko jih uživa to aredo?

Zakonski pari žive skupaj dvajset, trideset in tudi petdeset let. To se pravi, da žive rola v roki, toda kolike jih je med temi, ki žive duh s duhom? In ravno duh je tista sila, ki bogati pravi zakon. Večina zakonov je kompromis. Ko ljubezen poide, pride potrpljenje. Ljudje se udajo v "božjo voljo" kot se reče. Za današnje razmere je dobro, da so zakoni potrpljivi in potrivovalni. Sistem družbe zahteva, da so stari odgovorni za otroke, in država kaznuje očeta, ki zapusti ženo in otroke v pomankanju. Za vse drugo — za aredo v zakonu — se država ne briga.

(Koniec prihodnjih.)

Delavci brez delavskega časa plača je kakor vojak brez palke.

Slovenska Narodna

Ustanovljena 9. aprila 1904.

Podgora Jednota

Inkorp. 17. junija 1907 v državi Illinois.

GLAVNI STAN: 2657-89 30. LAWDALE AVE., CHICAGO, ILLINOIS.

Izvrševalni odbor:

UPRAVNI ODSEK:
Predsednik Vincent Galinar, podpredsednik Andrew Vidrih, R. F. D. 7, Box 22, Johnstown, Pa., gl. tajnik Matthew Turk, tajnik bolniškega oddelka Blas Novak, gl. blaginjski John Vegrich, urednik glasila Jože Zavrtanik, upravitelj glasila Filip Godina.

POLOTNI ODSEK:
John Underwood, predsednik, 407 W. May St., Springfield, Ill., Martin Zelaznikar, Box 276, Barbours, Ohio, Fred A. Vider, Box 673, Ely, Minn., John Terclaj, Box 181, Lawrence, Pa., John Gortch, 414 W. May St., Springfield, Ill.

BOLNIŠKI ODSEK:
OSREDNJE OKROZJE: Blas Novak, predsednik, 2657-89 S. Lawdale Ave., Chicago, Ill.

VZHODNO OKROZJE: Jacob Ambrosi, Box 286, Moon Run, Pa.

ZAPADNO OKROZJE: John Gortch, 14821 Pepper Ave., Cleveland, O., Anton Suler, Box 104, Great, Kans., za jugozapad, Max Mare, Box 186, Buhl, Minn., za severozapad, Miha Zugel, 5483 S. Winchester St., Murray, Utah.

Nadzorni odbor:

Frank Zeita, predsednik, 2124 So. Crawford Ave., Chicago, Ill., Frank Somrak, 5800 Prosser Ave., Cleveland, O., William Sitter, 5806 St. Clair St., Cleveland, Ohio.

Združitevni odbor:

Predsednik: Frank Allen, 2124 So. Crawford Ave., Chicago, Ill., John Olen, 3639 W. 26th St., Chicago, Ill., Joe Shuk, 1101 E. 63rd St., Cleveland, Ohio.

VRHOVNI ZDRAVNIK: Dr. F. J. Korn, 6308 St. Clair Ave., Cleveland, O.

POZOR! — Korrespondenca o gl. odborah, ki delajo v glavnem uredništvu, se vrši takole:

VSA PISMA, ki se nanašajo na poslo gl. predsednika in na svetov Predsedništva S. N. P. J., 2657-89 So. Lawdale Ave., Chicago, Ill.

VSE ZADEVE BOLNIŠKE PODPORE SE NALOŽI: Bolniško tajništvo S. N. P. J., 2657-89 So. Lawdale Ave., Chicago, Ill.

DENARNE POSILJATVE IN STVARI, ki se šilajo gl. izvrševalnega odbora in jednote vabijo se naložijo: Tajništvo S. N. P. J., 2657-89 So. Lawdale Ave., Chicago, Ill.

VSE ZADEVE V ZVEZI S BLAGAJNISKIMI POSLI se pošiljajo na svetov: Blaginjskega S. N. P. J., 2657-89 So. Lawdale Ave., Chicago, Ill.

Vse pritožbe glede posiljevanja v gl. izvrševalnem odboru se naj pošiljajo Frank Zeiti, predsedniku nadzornega odbora, čigar naslov je zgoraj.

Vsi pripravi na gl. porotni odsek se naj pošiljajo na svetov: John Underwood, 407 W. May St., Springfield, Ill.

Vsi dopisi in drugi spiski, suspenzije, oglasi, naročila in spiski vse kar je v zvezi s glavnim jednoto, naj se pošilja na svetov: "Prosveta", 2657-89 So. Lawdale Ave., Chicago, Ill.

Belgija bi bila rada na konferenci.

Brusel, 4. nov. — Belgijska vlada je poslala noto Franciji, Angliji in Italiji s prošnjo, da se ji dovolj poslati delegata na turško mirovno konferenco v Lozanu.

Belgija priznava, da nima političnih in teritorialnih interesov v Turčiji, ima pa finančne in gospodarske interese.

POZOR!!!

Bratje in sestre tajniki, ne dvomno je maralističnemu narodniku potekla narečnina za list Prosveta in bi je plačal ako bi ga obiskali in nato opomnili. Gotovo je že maralistični rojak v vašem narečju, ki bi si naročil list Prosveto, ako bi ga k temu nagovorili, kar je list vaša lastnina se torej nadejamo, da bodete storili kolikor največ mogoče, da se list razširi med rojaki širom Euraških držav.

FILIP GODINA, upravitelj.

RAD BI LEVEDEL, KJE SE

nahaja moj brat Frank Kovačič iz Stručiave vasi. Poročati mu imam zelo važne stvari in še posebno o smrti očeta, kateri je umrl dne 4. oktobra 1922. Cenjena rojake najundno prosim, če kdo ve za njegov naslov, naj mi to naznani, ako bode pa sam čital te oglase, naj mi piše svojem bratu na naslov: Josef Kovačič, R. F. D. 3, box 124 Morgantown, W. Va. (Adv.)

POTREBUJEM

čevljarja. Za nadaljša pojasnila se pogovorimo pismeno. Pišite na naslov: Anton Remenih, 1917—4th Street, Peru, Ill. (Adv.)

POTREBUJEMO 60 DEVARJEV

za delati drva. Plaša po \$2.00 od sežnja (klafre). Za pojasnila obrnite se na John Marselon, Box 42, Marquette, Mich., ali pa na: Charcoal Iron Company of America, MARENISCO, MICH. (Adv.)

ALI STE STARI 40 LET?

Če se niste, imate priliko se nekaj let, da se naučite angleščine vsaj toliko, da razumete sosedo in angleški časopis. Angleško-slovenski besednjak vam bo služil, leta in leta. Cena \$5.00, naročite ga pri:

Dr. F. J. KERN, 6202 St. Clair Ave., Cleveland, Ohio.

Ravno tem lahko tudi naročite drugo zbirko Ivan Zormanovih pesmi — Cena \$1.25 — Oba knjigi dobite za \$6.00 s pošiljino vred.

Za kuhanje piva doma

Imamo v zalogi slad, hmelj, sladkor in vse druge potrebščine. Poskusite in se prepričate, da je doma pri nas, kuhanje vedno le najboljši in najzgodnejši. Dobiti je tudi zbirko cedov, steklenice in raznih loncev, itd.

Mi vam dostavimo naročilo po pošti, točno v vas kraj.

Groceryman, sladničarjem in v prodajalno kolonizacijo dano primeren popust pri večjih naročilih. Pišite po informacije na:

FRANK OGLAR, 6601 Superior Avenue, Cleveland, O.

Hude Bolečine

revmatične hitro dajate, če rebite

SEVERA'S GUTHARDOL

Zanesljivi Recepti

Intenzivno uporabljen je za izvinjenje, odlično se odpravlja in odpravlja bolečine mišic in udov.

(Glejte na 10. in 11. strani)

Vprašajte v lekarnah.

W. F. SEVERA CO. CLEVELAND, OHIO

NAZNANILO IN PRIPOROČILO.

Naročnikom in članom S. N. P. J.

V državi Illinois bode obiskal naše naročnike in druge rojake brat John Fabijan.

V državi Pennsilvaniji sta na potovanju br. J. Kokalj in Anton Osepek.

V državi Ohio br. Anton Jankovič in A. Ogrih.

In vseh zapadnih državah potuje br. Fr. Richter.

Vsi ti so pooblašeni nabirati NOVE naročnike in kolektirati naročnino od starih naročnikov, ter izdajati zato potrebna potrdila.

Rojakom in članom jih toplo priporočamo in želimo, da so jim kolikor mogoče naklonjeni.

Za "Prosveto"

Filip Godina, upravitelj.

Božič se bliža!

Kakor druga leta bodete gotovo tudi letos poslali svojem primerno darovno darilo za božič.

Naša banka pošilja denar v stari kraj hitro, zanesljivo in po niski ceni. Poleg tega je letos storila še posebne odredbe, da bodo božične denarne posiljavitve točno dostavljene.

Prejemniki dobe denar na svoji domači pošti brez vsakega odbitka.

Ako pa ste namenjeni potovati na božič v stari kraj, tedaj se poslužite naše banke, ako hočete biti točno potrpeženi.

Za nadaljša pojasnila se obrnite

BABICA.

Obrat iz življenja na kmotih.

Spisala češki
BOŽENA NEMCOVA.Poslovenil
FRANCE CEGNAR.

(Dalje.)

Vai so jokali za Viktorico, da-
jali za mamo in molitve, ali ko je
minilo pol leta, tri črti leta, in
še ni bilo od nje ne sluha ne duha,
vzpominjali so se je, kakor mrtve.
Minilo je tudi leto!

Nekaj dni so prinesli ovčari
novico v vas, da so videli v gra-
ščinskem lesu žensko, ki je toliko
in ima tako črne vlase, kakor
Viktorica. Hitro so takli Mikšev
v les, vse pretaknili v njem, ali o-
tati črbi ni bilo nikakega sledu.

Bil sem takrat prvo leto lovski
pomagal tukaj pri svojem pred-
niku, pokojnem tati. Tudi mi
smo slišali o tem, in starec mi je
rekel, ko sem šel drugi dan v les,
naj pazim, ali ne bi videl take in
take osebe. In zares se ti isti dan
sem videl sedečo žensko z razče-
nim lasmi na pogorju, prav nad
Mikševim poljem pod dvema jela-
mi, ki si zapletata veje. Poznal
sem poprejo Viktorico, ali v tem
zanemarjenem, divjem stanu je
nisem mogel spoznati. In vendar
je bila ona! Njena obleka je bila
gospodarska, in morala je biti lepa
nekaj, zdaj pa je bila vse ras-
trgana. Spoznal sem, da je mati!

Šel sem tiho in hitel domov k
svojemu starcu. On pa je šel v
Žernov to povedat. Roditelja sta
bratko jokala in rajša bi bila ali-
šala, da jo je Bog k sebi vzel. Pa
kaj je bilo početi? Dogovorili smo
se, da bomo "pasli" kam hodi,
kje spi, da bi jo vkrotili. Nekaj
dne proti večeru je prišla v Žer-
nov do domačega vira. Sela je pod
drevo, objela kolena z obema ro-
kami, oprla se s brado nanju, in
tako je sedela gledaje vedno na
isto mesto. Mati je hotela k njej
pristopiti, ali ona je naglo kvišku
planila, preskočila plot in v les
pobegnila. Moj stari je rekel, da
bi jo polodili jedi in kaj obleke
kraj lesa, jela, mora, v kaj
vzame, in Mikšev jo preseljal na-
pasi, kar se jim je potreba zdelo.
Jaz sam sem to tja potolil. Drugi

dan sem šel gledat — manjkalo je
kruha in med jedi, in izmed obleke
enkrat, modrece in košulje. Vse
drugo je bilo še tretji dan tam.
Pobral sem to, da ne bi odnesel
kdo, ki ni bil povabljen. Dolgo
nisem mogli zapaziti, da spi v
jami pod tremi jelami — morebiti
so tam kdaj kamenje lomili. Vhod
je grozljiv tako zarasten, da bi ga
neizvedenec nikakor ne našel
in še ga je s vejami zadelala. En-
krat sem v jami nšel. Eden ali
dva človeka imata tam prostor, in
Viktorica nima tam ničesar, le
malo suhe strelje in mahu. To je
njena postelja. — Znanec in je-
na rodbina, in posebno njen oče
in Marija, ki je bila v Toretova
nevesta, pasili so nanjo zdaj tu
zdaj tam, radi bi bili s njo govo-
rili in jo v hišo priveli, ali ona se
je povsod ljudem umikala in po
dnevi jo je le malokdo videl. Ko
je prišla nekadašnja zopet k oče-
tovi hiši in tu sela, tih je k njej
stopila Marija in prosila je s tju-
beznjivim glasom: "Pojdi, Vikto-
rica, pojdi z menoj v izbo spat;
vše davno nisi z menoj spala; to-
si se teboj meni in vsem. Pojdi s
menoj!" Viktorica se je ozirala na
njo, pustila, da jo je prišla za-
roko, da jo je peljala do veže; pa
kar naglo se je istrkala in zbežala.
Koliko dni je potem niso več vi-
deli pri hiši!

Neko noč sem stal na preži, na
pogorju nad Starim beliškim; me-
sec je svetil, kakor bi bil dan. Tu
vidim iti Viktorico iz lesa. Roke
je imela pod prsami sklenene, gla-
vo pripognjeno in tekla je tako
lahko, da se mi je zdelo, da se
zemlje ne dotika. Tekla je iz lesa
naravnost proti jami. Vse popreje
sem jo mnogokrat videl na vodi,
ali na brdu pod velikimi drevesi,
zdaj mi tudi to ni bilo veliko mar.
Ko sem pa dobro pogledal, videl
sem, da je nekaj v roki držala.
Slišal sem jo tako daleč se tam-
jati, da se se mi vlasje vzdigalo.
Moj pes je začel grozno tuliti. Jaz
sem groze trepetal. Viktorica pa
je potem na brdo sedla in pela;
umel nisem nobene besede, ali na-
pav je enak pesni, s katero ma-
tere otroke uspavajo:

Aja, tutaja,
Dete sladko,
Angei in raje
Zibal te bo —
Aja, tutaja!

Pesni je tako žalostno dodela,
da sem se zaradi tesnobe težko na
mestu držal. Dve uri je sedela in
pela. In od te dobe je vsak večer
do noči na jami in vedno poje to
pesem. Zjutraj sem to povedal
svojemu starcu, in ta je precej
ugani kaj je v vodo vrgla — in
tudi je tudi bilo. Ko smo jo zopet
videli, bila je vse promenjena.
Mati se je prestrašila tega in tako
tudi drugi, ali kaj je to pomagalo!
Nezavednost greha ne dela!
Pofasni se je navadila hoditi tudi
pred naša vrata, posebno, kadar je
delala tudi takrat; prišla je, sto-
pila k steni in drugega ni. Ali
moja žena — takrat je bila še
deklica — dala je je brzo kaj
jedi; molče je vzela in pobegnila
v les. Kedar grem v les in jo sre-
čam, pomolim jej kruha, vzame
ga; ako bi pa hotel s njo govoriti,
uteče in ne vzame šopka v roki,
ima ga v nedrih, če pa vidi kako
dete, ali če kam pride, razda jih.
Ali ve, kaj dela, komu je to jas-
no? Saj bi rad vedel, kaj se rodi
v njeni glavi, pa kdo to odkrije,
ona — težko kdaj!

Ko je imela Marija s Toretom
svatbo in so se peljali k paroki na
Črno goro, prišla je k hiši Vikto-
rica. — Bog va, ali po naključju,
ali je o tem slišala. Imela je v ro-
ki svetilo, ko je prišla pred prag
rastresla jih je po dvoru. Mati se
je spustila v jok, prišla je k o-
lečev in kar so dobrega imeli, ali
ona se je obrnila in zbežala.

Oče je zaradi tega močno žalo-
val; imel jo je rad. Tretje leto
je umrl. Jaz sem bil takrat v va-
si. Tona in njegova žena sta joku-
la in prašala me, ali nisem videl
Viktorice. Radi bi jo bili priveli
v hišo, ali vedeli niso, kako. Oče
ni mogel umreti in vai so sedeli,
da mu ona dušo pogrnuje. Šel sem
v les kakor je, in mislil sem jej to
povedati, naj še umr ali ne. Be-
žala je pod jelami, jaz grem mi-
mo nje, kakor ne bi bilo nič, in da
je ne bi splašil, govorim: "Vikto-
rica, troj oče umira, pojdi, pojdi
domov."

Ona se za to ni zmenila, kakor
ne bi bila slišala; mislil sem si,
vse je zastoj, in šel sem to v vas
porečati. Še sem na pragu a Mari-
jo govoril, ko zakliče nek pesel:
"Viktorica gre zares na vrt!"

"Tone, pokliči kuno in akrije
se, da je ne splašimo!" rekla je
Marija in šla na vrt. (Dalje prih.)

Če je stara "gospodu" govorila, je vedel,
vsekar, da je to starejši Samorod, župnik.

"Tiho bodem. — Ali povejte mi, me li še
zdaj ljubite, mati?"

"O Vidka, Vidka, kako to vprašuješ! Kako
dolgo te nisem videla, kako sem presjokova-
la noči in dni, mislila sem, da umrjem, in hudo mi
je bilo, ko nisem mogla. In nam vse je bilo hudo,
strašno! Ali tiho bodi, nikar ne govori, gospod je
rekel, da bi ti škodovalo, potpi, saj pride kmalu,
potem nam bodeš povedala, kje si bila, kaj ti je
bilo, ti ubožica, ti! Le tiho bodi!"

Temna vdečica zalije obraz bolnice, ki re-
moči, dobro dolgo, ter posluša mater, kako si na-
njena uporno prošnjo pripoveduje s njenem sin-
ku Tonku, kateri je še živ? In lep. A žup-
nik je tudi prepovedal, da ne sme prej k nji,
predno črna vidi, da je dovolj zdrava. Njega, go-
spoda, tréba je pa poslušati, ker je najmodrejši
med ljudmi.

"In kaj je on, Anton, ti rekel?"

"Vse ti povem, on sam ti pove, kadar pride
k nam, ali dandaj se tudi ni smel svedeti. Tiho bo-
di, škoduje ti!" prosi starca.

Mladi bolnici se oči zaskre, arpe pogleda
mater in jo šepetaje ter naglo vpraša:

"Samo to še, ve li Anton, kje sem bila? Mi-
ali li kaj?"

"O Bog, kako bi vedel! Ni ti rekel, da bi šel
do konca sveta, v globokino morja, v deveto de-
levo, po te bi mu bil živ človek povedal, kje si in
med kakovimi ljudmi si? Ali nobeden ni prinesel
poročila na s suhe zemlje, ne po vodi, tako da smo
še mislili: Bog te je nam vzel za vselej. — Pa lesi
in miraj, kaj gospod poreče, ako ve, da ga nista
poslušali."

"On ne ve nič, kje sem bila..." mrmra
mlada žena kakor sama zase, satima oči, done ro-
ka na čelo in umolkne za dolgo časa. Hipoma
istegne roke in zakliče:

"Mati!"

Prestrašena se starca obrne k nji, toda ona
molči in hladno reče čez nekaj časa: "Naj spim,
spim in prespim."

Starca meni, da je zaspala in hoče za nekaj
časa iz sebe izlesti prav tiho po prstih stopajoč.
Ali mlada jo opazi, iz svojih sanj se vzbudi in
klje:

"Ne hodite strani od mene, zdaj-le ne, poma-
gajte mi misliti, mati, misliti, veste! Kako je šla
tista povest, ki ste mi jo pripovedovali, ko sem
bila še otrok, znate, o onem samem moču, ki je ob
marju hoče imel, pa sta prišla vihar in povodenj;
vihar je moču dom podri, povodenj ga je odnesla
v široko morje, a moč se držal panja, na katerem
je prejel tesaril, in panj ga je odnesel v čudno, daj-
no deželo, iz katere je nazaj prišel, pa ni smel in
ni hotel povedati... mati, mati, kako je bilo
to?"

Stara mati s skrbjo in začudenjem gleda v
žareče hčerino lice in misli, da se ji meša v glavi.

"To je za otroke povest, ti si bolna, Vida,
žaka, kakor odraščaj, hočemo take pripovedi
pripovedovati, naj se umiri; o bog ti pomagaj!"

(Dalje prihodnjak.)

RAZNO.

Is življenja jegulje. — Te ri-
be, ko enkrat odrastejo, pljujejo
v jesenskemu času v globlje mor-
je, kjer v globokini dratjo. Iz
jajec se počasi razvijajo male
ličinke, ki so videti brez življe-
nja, brez barve kakor voda, rav-
notako izgledajo v vodi kakor
drobel stakla, samo da so opoliz-
ne in se nepričakovano izmuzne-
jo iz rok, če jih človek prime.
Kakor hitro začnejo malo odras-
tati in se preobrazovati v ribe,
plavajo nazaj proti obreju in v
tekoče reke, kjer odradejo in ko
so spolno dovolj odrasle se gredo
drtit v morje. Kako se plodijo
jegulje, kako je naraščanje jajec
in dalje odradejo ličink ali larv
pri jegulji, je bilo do danes nez-
nano. Dr. J. Smidt na Holland-
skem pa je isdal poročilo o raz-
voju jegulj, čemur je mogel priti
do dna po dolgem preiskovanju.
Pred kratkom se je vrnil s pot-
ovanja, na katero se je podal z na-
jetimi mornarji prav za to pre-
iskovanje in pravi: "Na morškem
dnu smo dobili jeguljo in njene
larve in mogli nasledovati razvoj
te ribe. Ne moremo pa dognati,
ali so to ribe, ki se prikazujejo
redit vsako leto v evropske reke
ali ne take druge. V Karibškem
morju smo našli šole 4 milimetre
dolge larve; ki je bila stara še
eno leto, drugo leto smo našli v
Blafrakenski estuari 4 milimetre
dolge, druge skupine larv, ki so
pa bile stare dve leti a bolj vna-
šene. Na istem prostoru smo do-
bili leto dni pomeje 75 milime-
trov dolge larve, ki so še imele
precejšnje oblike jegulje in so bi-
le stare po tri leta a prozorne
kot voda. Treščali smo vse At-
lantiški ocean in pronašli, da je
jagunčepadbo obreje najbolj
polno jeguljinega sadraka." Dr.
Smidt je dalje pripoveduje o ra-
stnosti jegulj, ki so jih našli in
pravi, da so ujeti tudi tako veli-
ke, da bi jih lahko primerjal
pravičnim morškim kačam.

Ko je našeto novo dijamantno
polje. — V dijamantnih okro-
jih južne Afrike vzbudi vane na
novo našeto polje za pridobiva-
nje dijamantov veliko zanimi-
nje. Kako veliko gibanje nasti-
pi med vsem bližnjim prebiva-
stvom, ko iščejo kako novo po-
lje, prav v Evli alikah opisuje
star škalec dijamantov, ki pri-
vi "Za tedno prej, ko je odprta
na novo napovedana jama se is-
kanje dijamantov, prihajajo
ljudje od blizu in od daleč na
vseh možgih vozovih, a vprgo
velov in mu, s seboj imajo
orodja za kopanje, da bi tudi oni
mogli iskati dragulje in tako o-
bogateti. Jamo po navadi odpre-
jo svečano in tedaj je velika u-
deležba. Kmečki vozovi stoje po-
leg, tovornih avtomobilov, prašne
mule in oči so pomešani med na-
torčni koleci, vmes se gnetrjo
žagorili obdari z turbari in te-
kimi šeladami Evropejcev. Vsi
hkratu tedaj odidejo proti gritu,
kjer je odprta nova jama za is-
kanje dijamantov, ljudje se pri-
pobirajo k dom in jemljejo v
roke pesek, pomešan a prstjo, ka-
kor bi hoteli izvedeti, ali semlje je
li so v nji dijamanti in se bodo
tem obogateli. Visoko na griču
plapla angliška zastava, polci-
je mora pšiti, da se ljudje pre-
ved ne gnetajo in se razkrope po
griču kolikor mogoče enakomern-
o. Med tem je pripravljen, vpi-
je in godrajanje, kakoršnega si
teško misli človek. Vsa noč a
seboj po štiri palice, na katerih
je napisano njegovo ime. Z grida
dajo angliški žastniki z zastavo
namenje, da je iskanje za dija-
manti odprto in da vsak prične
postavljati palice. Z mrlišno hi-
trostjo sedaj iskalec postavlja
svoje palice v tla, da jim drugi
ne zavzamejo prostora. Vakega
del semlje je kakih 15 kvadrat-
nih metrov, katere mora do časa
zastavitv s palicami. In ko so po-
stavljene palice še sme iskalec
pričeti a kopanjem in iskanjem.
Pri tem seveda pogosto pride do
pretepa, kajti pogosto se zgodi,
da vlie vsem pašnjam policistov
se hočeta dva utaboriti na istem
prostoru. Z mrlišnim delom se
lotijo iskaneje dragocenih kamen-
čkov. Marsikdo res dobi male, ne
kaj pride vredne kristale. Sanje
vsakega iskaleca dijamantov so,
da bo odkril velike kose dijamant-
ov, toda zelo redak je, da se za-
dovolji s iskanjem.

Staro je ljubi bog "navdah-
ni" pri spovedi? — Spoved je
neka zelo koristna naprava. Kdor
tega ne verjame, pa naj bere
sgodbo iz male vasi Trabenreith
na Avstrijskem. V tem kraju je
bivela še kakih 85 let stara ženi-
ca, samotarka, ki je bila zelo u-
bolna, v njeni hišici je tudi sta-

noval stari železničar a svojo
ženo. On je lastnici hiše, ki je bi-
la drugače zelo revna, še dve leti
dajal hrano, in njegova žena je a
svojim hčerama pomagala, atarki,
ki je bila zadnje čase nekaj bol-
na. Skozi petindvajset let so star-
ki izkazali marsikako uslugo, od-
kar so bili pri njej in pogosto o-
lo nasitili njene tri pse, ki jih je
imela. Zato pa je starica v svojem
testamentu zapisala, da šli, da
po njeni smrti pripade hiša ženi
železničarja in njenima hčerama.
Do sem je bilo vse v redu, pred
kratkem pa sta se kuharici župni-
ka v Trabenreithu sprijaznili z
bolehalo staro, kar je povzročilo,
da je starica raztrgala stari tes-
tament in kuharicama prodala
hišo za sedaj malenkostno vsoto
700.000 avstrijskih kron. Stro-
kovnjaki so ocenili, da je hiša
vredna 25 do 30 milijonov a kron.
Kuharici sta obenem starici tudi
obljubili, da bosta prehranjevali
staro do njene smrti. Toda samo
obljubi sta, tudi v pogodu ni
bilo o tem nič omenjenega. Lju-
dje, ki so staro oskrbovali te-
kom zadnjih let a obljubo, da bo
bila po njeni smrti pripadla njim,
se sedaj zahtevajo odškodnino za
prehranjevanje. Šli so k notarju,
tovaršu duhovna, katerega kuha-
rici sta kupili hišo, duhovnik pa
je preakrbel vna, da bodo s njim
gripeljali steno k notarju, da se
izpravajo. Železničarjeva dru-

na je zahtevala za prehranjeva-
nje starke dva milijona a kron.
Ena kuharici, ki je imela plačati
polovico dežela za hišo, pa se te-
ga plačati ni hotela, temveč se po-
mišljevala, ali bi ali ne bi. V vasi
je bilo mnogo ljudi, ki starke ni-
so imeli prav za ubožno, o njeni
prodaji pa se na glas govorili,
da je staro pri spovedi "navda-
hni" bog, da mora prodati hišo
kuharicama in starica sama je pri-
trdila, da je "bog" tako želel pri-
spovedi. Kdo torej še dvomi, da
spoved ni koristna reč? Koristna
je bila v tem slučaju vsaj za ku-
harici, katerima bog želi vedno
dobro, najmanj tako dobro, kot
jima želi gospod župnik, ki so,
kakor je znano, pri spovedi božji
zastopnik.

Julijsko Benedikto razdele Ita-
lijan v dve pokrajini. Eno be-
tvoja Istra z glavnim mestom
Trstom, drugo pa gorenje Pri-
morsko in dela bivše Kranjske a
glavnim mestom Gorico.

VROČA JUHA ZA OBED V
BOLL.

Washington, D. C. — V neka-
terih šolah so uvedli kuhinje, ta-
ko da otroci lahko dobivajo opol-
dne gorko juho. Lani so dajali
le mleko in prepečenec. Juha se
je še veliko bolje obnesla, kajti
v eni sami šoli kupi do dve sto
otrok vsaki dan juho.

ROJAK PAJK JE

V trgovini nad 16 let, na tisoče dolarjev razpoložljiva blaga po celi
Ameriki pa se ni nikdar slišalo da nihče dobi pošteno blago. Kdor
od nas enkrat kupi, se kupi. Pošljite brezplačne cenike po celi Ame-
riki za ure, stekla, srebrnina, diaman, platene, dalja prave glane
Columbia gramofone, slovenske in v vseh drugih jezikih gramofonske
ploste, zastave, regalije, kape i. t. d.

On je edini pravi zastopnik v Coneyaugh, Pa., za Columbia
gramofone in ploste.

En sam poskus in prepričali se boste.

IVAN PAJK, 24 Main St., Coneyaugh, Pa.

CUNARD & ANCHOR

Dva ogromna parnika gonjena s oljem

Agatada, Mauritania, Resonarie

SCANDINAVIA

Da vidite kje in kolikoli upravlja blagajna agent.

VSAK DOBER ROJAK, KI MISLI NA SVOJE-
CE V STAREM KRAJU, POSLJE DARILU ZA

LAJMA SVAKA SVAKI

Božič

Jaz izplačam vsako pošiljatev hitro in go-
tovo še pred božičnim praznikom.

Jaz računam najnižje cene in pošiljam de-
popti in brzojavno.

Pišite po naš cenik.

EMIL KISS BANKIR

133 SECOND AVE. NEW YORK, N. Y.

Prodajam tudi parobrodne listke.

DENAR GOVORI!

Varčujte in pripravljajte si s tem neodvisnost za
Vašo starost.

Vložite Vaše prihranke v domač zavod, kateri Vam nudi
neoporekljivo sigurnost in 4% obresti od Vaših vlog.

Vljudno sta vabljeni, da nam zaupate Vaše prihranke in
pomnožite število vlagateljev, kateri imajo naložen svoj denar
pri nas na

"Special Interest Account"

Uverjeni snate biti, da bodo Vaši denarji v pravih rokah
in boste glede njih sigurnosti lahko mirno spali.

FRANK SAKSER STATE BANK

GLAVNO ZASTOPSTVO JADRANSKE BANKE

82 Cortlandt Street, New York, N. Y.

LEPA VIDA

ROMAN

Jozip Jurčič.

(Dalje.)

Pol ure po tem so štirje moške, prvi med nji-
mi dolgi Smučiper, predkadarji stari župnik, v go-
njem redu korajšili prav počasi, kakor je gospod
šleel, po ozki anečni gazi, katero so si morali a se-
mohajo delati po vedno natetujosem enegu in ka-
tero je brleča cerkevna svetilnica le slabo svet-
ljevala. Tako so potrebovali v reber več nego uro
hoda za pot, ki se je sicer prehodila v pol ure.

Došli na mesto in vstopival v samotno, je-
mno koč Smučiperovo, katere se železna klju-
čavnice ni imela, najde župnik bolnico, leženo na
slami, ki je bila sicer ležišče staremu oglarju.
Ogrnjena je bila a staro njegovo plahto, obrnjena
v črno leseno steno.

"Ženska!" zakliče Smučiper in s okorno pa-
krepko pestjo prime vse skup in bolnico, prelasi,
da je bil obraz obrnjen po mali izbi, razsvetljeni
zdaj a cerkovnikovo svetilnico in velikansko le-
seno trako, katero je bil oglarj ugal, da je visko-
ko bakljala in obsevala vse kote.

Ko je župnik ugledal obraz bolne ženske, ob-
leži in počasi ter, nepogledavši od postelje, a le-
vo roko nazaj sebe mahne proti durim. Vsi trije
moške so razumeli to znamenje tako, da zdaj se
ispoved začne, in so odšli v vežo. Tam je Smuč-
per trsko ob tla uskakaval, kadar je imela, preveč
utrnika, pa mrmraje molil čedenastarije za cer-
kovnikom za "srečno sadnjo uro".

Prve besede župnikove, ko je še enkrat, še
dvakrat, trikrat pogledal v obraz rastrgani, suhi,
razmršeni, a mladi bolni ženski v lice, so bile na-
poglasno, a tresočim glasom in strahom izrečene:
"Jesus Marija, ona!"

Potem je sedel župnik poleg bolnice in samiš-
ujen, a najvišjim zanimanjem, pa tudi a strahom
poslušal, kaj govori mlada tujka v svojih bolese-
nih fantazijah. Razumeti jo je moral, ker več-
krat se je čudež stresnil, večkrat želo v pesi na-
slenil in dejal koncem:

"Oh, moj Bog, tako je tedaj, tako grozno!"

Štirinajste poglavje.

V niski izbi, kateri so bila okence skrbno
zagrinjena, je stonela v posteli mlada žena, poleg
nje je sedela stara mati in solze veselila so se ji
lkrile v očesu, ko je videla, da izgubljena, najde-
na, na mrti bolna hči Vida zopet odraživla.

"Kako sem prišla sem, mati!" vpraša s bo-
jazljivim glasom bolnica.

"Tiho, tiho, hodi, ne govori," reče starca.
"Gospod je ukazal, da ne smeš nič govoriti, di-
kier njega ne bode. In ko bi gospoda ne bilo, umr-
le bi nam bila. Zato nikari ne govori, ljuba moja,
ščejaš ti, je rekel, gospod je rekel."